

Nr 606.

Av herr **Andersson** i Malmö, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, med förslag till ändrad lydelse av §§ 14 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 175 har föreslagits vissa ändringar i valmetoden vid andrakammarval för den närmaste fyraårsperioden. Ändringarna avser bl. a. att skapa större proportionell rättvisa mellan de olika partierna samt att minska behovet av kartellbildning. I samband härmed föreslås borttagande av möjligheterna att å valsedel angiva kartell- och fraktionsbeteckningar. Propositionen ansluter sig i väsentliga delar till ett förslag av 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning (SOU 1951: 58). Inom nämnda utredning har dryftats olika metoder för lösandet av detta invecklade problem. Kommitténs majoritet stannade för den s. k. uddatalsmetoden. Den s. k. Droops metod hade nog ur flera synpunkter varit att föredraga. Om man emellertid håller sig till det föreliggande förslaget, kan följande förändring däri på goda grunder anses befogad.

Enligt d'Hondts fördelningsmetod, som sedan länge tillämpats, får ett parti, som har mer än hälften av rösterna i en valkrets, också minst hälften av mandaten i kretsen. Uddatalsregeln åter lämnar icke under alla förhållanden samma resultat.

Divisionstalet 1,4 för tilldelning av ett partis första mandat minskar visserligen risken för ett sådant utslag av uddatalsmetoden, men denna risk kan icke helt uteslutas. Man kan måhända invända att det inte är sannolikt att den föreslagna metoden kommer att leda till sådana resultat med det läge som kan beräknas uppkomma i de olika valkretsarna. Men ingen kan förutse ett kommande vals resultat. Ett par exempel kan belysa vad som ovan anförts. Antag att i en valkrets avgivits 111 100 godkända röster, varav det största partiet A erhållit 60 000. De övriga partierna har tillsammans erhållit 51 100 röster, fördelade med 17 200 röster på partiet B, 17 000 röster på partiet C och 16 900 röster på partiet D. Fem platser skall fördelas mellan partierna. Partiet A, som har betydligt över hälften av rösterna, erhåller endast två mandat. Samma blir förhållandet i ett annat tänkt fall, där 120 100 godkända röster avgivits och där det största partiet erhållit 60 100 och de övriga 60 000 rösterna fördelats på två partier med 40 000 respektive 20 000 röster. Fem mandat skall fördelas. Det största partiet med över hälften av rösterna får nöja sig med två mandat.

Emellertid kan även hänvisas till valsiffror från en valkrets vid 1948 års val, nämligen Värmland. Om det nu föreslagna systemet tillämpats vid nämnda val hade det socialdemokratiska partiet trots majoriteten av godkända röster endast erhållit fyra mandat av nio.

Det måste under alla förhållanden vara ett rättvisekrav, att ett parti, som har absolut majoritet av rösterna i en valkrets, också erhåller majoriteten av mandaten. För att detta skall kunna bli fallet bör en garantiregel införas av innebörd, att om ett parti erhållit minst hälften av rösterna i en valkrets, skall, för den händelse partiet enligt den vanliga fördelningsregeln icke erhållit minst hälften av mandaten, det mandat som sist besättes tilldelas detta parti.

Med åberopande av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vidtaga följande ändring av 81 § punkt 5 i förslaget till lag om vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956:

81 §.

5. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisat det största av nedan angivna jämförelsetal. Överstiger rösttalet för ett parti hälften av sammanlagda antalet röster i valkretsen, skall dock, därest partiet genom fördelning efter jämförelsetal icke erhåller minst hälften av platserna, den plats, som sist besättes, städse tilldelas nämnda parti. Plats, som blivit ett parti tilldelad — — — — — uteslutet.

Stockholm den 17 april 1952.

Olof Andersson,
Malmö.
